

Чергування учня - березня 02, 2019

Чи є чергування учня примусовою працею?

Відповідно до ч. 3 ст. 43 Конституції України використання примусової праці забороняється.

Не вважається примусовою працею військова або альтернативна (невійськова) служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком чи іншим рішенням суду або відповідно до законів про воєнний і про надзвичайний стан.

Чинним Кодексом законів про працю або іншим законом чи навіть підзаконним нормативно-правовим актом не передбачено визначення примусової праці.

Проте таке визначення міститься у Конвенції Міжнародної організації праці №29 про примусову чи обов'язкову працю.

Яке Україна має відношення до цієї Конвенції?

Безпосереднє - відповідно до ч.1 ст.9 Конституції України чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Частиною 2 ст. 19 Закону України «Про міжнародні договори» встановлено пріоритет дій міжнародних договорів над національним законодавством, а саме якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у відповідному акті законодавства України, то застосовуються правила міжнародного договору.

До цієї Конвенції Україна приєдналася ще під прапором УРСР в далекому 1956 році.

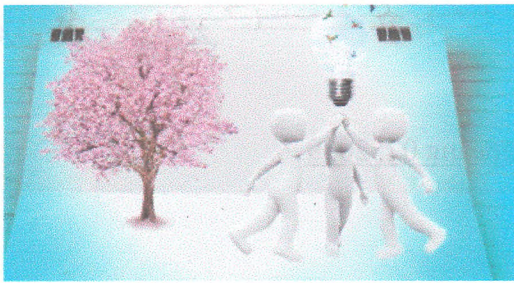
Стаття 2 цієї Конвенції дає визначення поняття примусової праці. Нагадую, що саме в цьому документі Ви знайдете єдине офіційне визначення примусової праці.

В розумінні цієї Конвенції термін примусова чи обов'язкова праця означає будь-яку роботу чи службу, що її вимагають від якої-небудь особи під загрозою якогось покарання і для якої ця особа не запропонувала добровільно своїх послуг.

Примусова чи обов'язкова праця не включає в себе:

... е) дрібні роботи общинного характеру, тобто роботи, що виконуються для прямої користі колективу членами даного колективу і які тому можуть вважатися звичайними громадянськими

обов'язками членів колективу при умові, що саме населення або його безпосередні представники мають право висловити свою думку про доцільність цих робіт.

Давайте розберемо цей пункт:

1. Чергування учня в класі чи в школі є виконання ним дрібної роботи – порівняти парти, витерти дошку, слідкувати за дисципліною, доповідати щодо відсутніх тощо.

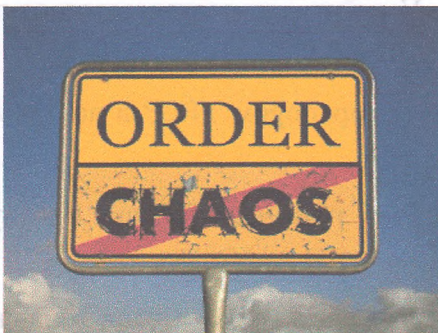
2. Чергування учня проводиться в інтересах общини і тому є звичайним громадянським обов'язком колективу. Учень є членом общини (класу, школи) і здійснює чергування в інтересах колективу і є обов'язком для усіх членів цього колективу.

3. Населення або його безпосередні представники мають право висловити свою думку про доцільність цих робіт. Це найцікавіший аспект. Чергування, як громадський обов'язок учня має бути передбачений нормативно-правовим актом локальної дії – Правилами розпорядку школи для учнів.

Такий же обов'язок визначений ч. 3 ст. 53 Закону України «Про освіту» - здобувач освіти зобов'язаний дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності).

Щодо висловлення своєї думки щодо доцільності цих робіт, тут учень має можливість вибрати для себе варіант поведінки щодо чергування (через батьків):

- А) Виконувати громадський шкільний (класний) обов'язок у формі чергування.
- Б) Не виконувати такий громадський обов'язок та змінити навчальний заклад.
- В) Розпочати роботу щодо зміни внутрішнього трудового розпорядку, але до прийняття цих змін виконувати, передбачені ним обов'язки.

Санітарні норми

Ст. 1 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачено, що державні санітарні норми та правила, санітарно-гігієнічні та санітарно-протиепідемічні правила і норми, санітарно-епідеміологічні правила і норми, протиепідемічні правила і норми, гігієнічні та протиепідемічні правила і норми, державні санітарно-епідеміологічні нормативи, санітарні регламенти (далі - санітарні норми) - обов'язкові для виконання нормативно-правові акти центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, що встановлюють медичні вимоги безпеки щодо середовища життєдіяльності та окремих його факторів, недотримання яких створює загрозу здоров'ю і життю людини та майбутніх поколінь, а також загрозу виникнення і розповсюдження інфекційних хвороб та масових неінфекційних захворювань (отруєнь) серед населення.

На загальноосвітні навчальні заклади I, I-II, I-III ступенів, спеціалізовані школи I, II, III ступенів, гімназії, ліцеї, колегіуми, що проєктуються, будуються, реконструюються та ті, що існують, незалежно від тилу, форми власності і підпорядкування поширюються Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу ДСанПіН 5.5.2.008-01, затверджені Постановою Головного державного санітарного лікаря України 14.08.2001 N 63 та погодженого Листом Міністерства освіти і науки України 05.06.2001 N 1/12-1459.

Вказаний СанПіН містить цілий розділ 12 присвячений санітарно-гігієнічній освіті учнів, формуванню здорового способу життя, самообслуговуванню.

Одним із основних аспектів формування здорової особистості дитини шкільного віку є гігієнічне навчання і виховання.

Гігієнічне виховання учнів проводять вчителі, медичний персонал, батьки.

Самообслуговування повинно організовуватися у відповідності з віком, статтю, фізичними особливостями і станом здоров'я дітей, базуючись на гігієнічних вимогах та вимогах до охорони їх здоров'я. Робота із самообслуговування повинна проводитися за участю вчителів, класних керівників і медичних працівників.

Роботу із самообслуговування слід проводити з урахуванням двох напрямів:

- попередження забруднення земельної ділянки і навчально-побутових приміщень;
- очищення земельної ділянки та побутових приміщень від забруднення.

У процесі самообслуговування учні можуть виконувати прибирання класів, кабінетів, лабораторій:

- наприкінці кожного дня (учні 5-12 кл.);
- генеральне прибирання кожного тижня і місяця

(учні 9-12 кл.).

Тривалість самообслуговування для учнів 2-4 класів у загальноосвітньому навчальному закладі не повинна перевищувати 1 години на тиждень, а для учнів 5-12 класів - 2 години на тиждень.

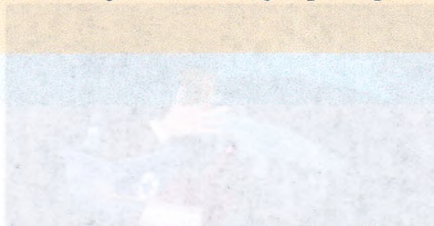
Одноразова тривалість роботи із самообслуговування не повинна перевищувати для учнів 2-4 класів 30 хвилин, 5-9 класів - 45 хвилин, 10-12 класів - 1,5 години. Роботу необхідно проводити у спеціальному одязі. Усі види прибирання здійснюються лише вологим методом з наступним провітрюванням приміщень. У навчальному приміщенні необхідно передбачити місце для зберігання прибирального інвентарю, спецодягу та мила. Миття підлоги дозволяється школярам з 10 років при обов'язковому використанні швабри.

Допускається участь учнів (чергові класи) в накриванні обідніх столів (при використанні санітарного одягу). Перебування учнів у виробничих приміщеннях харчоблоку забороняється.

Учні не допускаються до виконання робіт, що небезпечні для їх життя та здоров'я, створюють загрозу зараження інфекційними хворобами:

- робота із значним фізичним навантаженням (допустима вага вантажу п. 8.4);
- робота з електроприладами;
- миття вікон, очищення даху і проїжджих частин вулиць від снігу, льоду;
- очищення освітлювальної апаратури, вентобладнання та витяжних шаф;
- перенесення скла та виробів із нього;
- прибирання санвузлів, умивальних та кімнат гігієни, медичних та допоміжних приміщень, сходів, рекреаційних приміщень, майстерень, спортивних приміщень, актового залу, харчоблоку, роздаткової, буфету, обіднього залу;
- прання постільної білизни;
- винесення та вивезення відходів;
- догляд за дорослими і хворими тваринами, птахами;
- догляд за дітьми, хворими на інфекційні хвороби;
- робота з хімічними речовинами (крім уроків хімії);
- робота у котельнях;
- проведення нічних чергувань.

Учні 2-4 класів можуть брати участь у прибиранні території школи, доглядати за квітами, учні 5-12 класів - у генеральному та щодобовому поточному прибиранні ділянки (підмітати, очищувати від снігу, саджати дерева).

Висновки:

1. Згідно з вимогами міжнародного законодавства чергування учнів не містить ознак примусової праці.
2. Чинними санітарними нормами чергування учнів розглядається як самообслуговування.
3. Закон України «Про освіту» передбачає обов'язок здобувача освіти дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності) і посилання в Правилах внутрішнього розпорядку чергування учнів знімає усі питання.